

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ประเทศไทย เป็นประเทศเกษตรกรรมประเทศหนึ่ง ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 80 มีอาชีพทางการเกษตรจึงนับเป็นอาชีพที่สำคัญของประเทศ ทั้งในด้านที่เป็นแหล่งผลิตอาหารสำหรับประชากรในประเทศและเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่ใหญ่ที่สุด นอกจากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญและสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยได้เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามการที่รัฐบาลจะรักษาความสำคัญของภาคเกษตรกรรมให้ดำรงอยู่ตลอดไปนั้น นับได้ว่าเป็นภาระที่หนักมาก เนื่องจากมีปัญหาที่สำคัญหลายประการ เช่น การเพิ่มจำนวนประชากรในอัตราที่สูง ปัญหาความอุดมสมบูรณ์อันเนื่องมาจากการขยายพื้นที่การเพาะปลูกอย่างรวดเร็ว มีผลทำให้พื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตรของเกษตรกรจำนวนมากในปัจจุบันอยู่ในเขตที่ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำหรือสภาพของดินไม่เหมาะสมสำหรับการเกษตรกรรม ปัญหาสุดท้ายได้แก่ ลักษณะการผลิตที่ทำเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนหรือเพื่อการยังชีพเท่านั้น ดังนั้นผลผลิตที่ได้เมื่อคิดเฉลี่ยต่อขนาดพื้นที่จึงอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในลักษณะปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์เพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ชาวนา ก็ทำแต่นาหรือชาวไร่ก็ทำแต่ไร่เท่านั้น นับว่าเป็นการใช้ทรัพยากรไม่เต็มที่

ดังนั้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องใช้นโยบายในการแก้ปัญหาหลาย ๆ ด้านพร้อมกัน เช่น การส่งเสริมเกษตรกรให้ใช้เทคโนโลยีแผนใหม่ในการผลิตมากขึ้น ใช้พันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ที่ให้ผลผลิตสูงขึ้น ตลอดจนการให้การศึกษาและความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการฟาร์มแก่เกษตรกร เป็นต้น เพื่อว่าเกษตรกรจะได้ใช้ที่ดินและทรัพยากรอื่น ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการที่จะเพิ่มผลผลิต รายได้หรือการใช้ที่ดินที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุดซึ่งอาจจัดทำได้หลายวิธี แต่สิ่งที่เหมาะสมสำหรับฟาร์มในปัจจุบันนั้นได้แก่ การจัดทำฟาร์มแบบผสมผสาน เช่นการปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ การปลูกพืชร่วมกับการทำปศุสัตว์ หรือการทำปศุสัตว์ร่วมกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นต้น

การเลี้ยงไก่ในปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นอาชีพสำคัญอย่างหนึ่งทางการ เกษตรและมักจัดทำในรูปของธุรกิจมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา อีกทั้งมีการพัฒนาการเลี้ยงแบบพื้นบ้านมาเป็นการเลี้ยงแบบธุรกิจการค้ามากขึ้น จนสามารถยึดเป็นอาชีพที่มั่นคงได้ โดยเฉพาะในปัจจุบันได้มีการดำเนินการเลี้ยงไก่ร่วมกับการเลี้ยงปลาในรูปลักษณะฟาร์มแบบผสมผสาน และมีแนวโน้มที่จะมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก การทำธุรกิจฟาร์มในรูปลักษณะแบบผสมผสานนี้ นอกจากจะเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มพูนรายได้ให้กับครอบครัวและได้กำไรสูงขึ้นด้วย รวมทั้งสามารถลดความเสี่ยงในการขาดทุนของธุรกิจการทำฟาร์มทางการเกษตรให้น้อยลง การใช้เศษอาหารส่วนที่ตกหล่นและมูลไก่มาเป็นอาหารปลา นับว่าเป็นแนวความคิดที่ดีในการประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้ได้รับประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นสิ่งที่เกษตรกรสมควรที่จะให้ความสนใจกระบวนการผลิตในลักษณะ เช่นนี้ให้มากขึ้น

ถึงแม้การประกอบการทำฟาร์มแบบผสมผสานระหว่างไก่กับปลา เริ่มเข้ามามีบทบาทในทาง เศรษฐกิจแล้วก็ตาม แต่การศึกษาในด้านต้นทุน รายได้และผลตอบแทนจากการลงทุนของฟาร์มแบบผสมผสานในลักษณะนี้ยังมีผู้สนใจทำกันน้อยมาก ข้อมูลวิทยากรขั้นพื้นฐานในเรื่องนี้จึงมีขาดแคลนและทำให้ เป็นผล เสียต่อการวางแผน เพิ่มผลผลิตของประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนของฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน โดยเฉพาะเลือกตัวอย่าง เฉพาะใน เขตจังหวัดปทุมธานี เนื่องจากมีการทำฟาร์มในลักษณะนี้มากกว่าท้องที่แห่งอื่นของประเทศ และลักษณะรูปแบบของฟาร์มก็คล้ายคลึงกันมาก รวมทั้ง เกษตรกรกำลังให้ความสนใจประกอบธุรกิจประเภทนี้มากยิ่งขึ้น เป็นลำดับ ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและองค์กรของรัฐ ตลอดจน เกษตรกรที่จะนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนประกอบธุรกิจ ในลักษณะนี้ ซึ่งจะ เป็นผลช่วยทำให้ระดับรายได้และมาตรฐานการครองชีพของ เกษตรกรสูงขึ้น สมเจตนารมณ์ของรัฐบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการศึกษามีดังนี้

1. เพื่อทำการศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนของฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน
2. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการทำฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาและอุปสรรคของการทำฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน

แนว เหตุผลและสมมติฐาน

1. ต้นทุนที่มีสัดส่วนสูงที่สุดของฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน คือค่าอาหารไก่
2. ผลตอบแทนส่วนที่ได้จากการ เลี้ยงไก่จะสูงกว่าผลตอบแทนส่วนที่ได้จากการ เลี้ยงปลา
3. ปัญหาและอุปสรรคของการทำฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน คือ เกษตรกรขาดความรู้ที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการทำฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน

ขอบ เขตของการศึกษา

1. สถานที่ที่ทำการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการศึกษาฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน ในเขตท้องที่จังหวัดปทุมธานี ปีการผลิต 2529 ส่วนอำเภอที่ทำการศึกษานั้นได้เลือกอำเภอ ลำลูกกา เพราะ เป็นอำเภอที่มีการทำฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสานมากที่สุด และให้ข้อมูลที่ ใช้ประโยชน์ได้อย่างเพียงพอ ไก่ที่เกษตรกร เลี้ยง เป็นประ เภทไก่เนื้อ ส่วนการ เลี้ยงปลา เกษตรกรบางราย เลี้ยงปลา เพียงชนิด เดียว จึงทำการศึกษาทั้งการ เลี้ยงปลา เพียงชนิด เดียวและ มากกว่า 1 ชนิด

2. ต้นทุนและผลตอบแทน

ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการดำเนินงานของฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน ในปีการผลิต 2529 ซึ่ง เริ่มตั้งแต่วันปล่อยปลาลงเลี้ยงในปี 2529 จนถึงเวลา จัดจำหน่ายปลาของแต่ละฟาร์ม ซึ่งคิดเป็นระยะเวลา 10-12 เดือน และเลี้ยงไก่ได้โดยเฉลี่ย 4-5 รุ่น

ขนาดและจำนวนฟาร์มที่ทำการศึกษา

1. การศึกษาได้จัดแบ่งขนาดของฟาร์มตัวอย่าง โดยใช้ขนาดเนื้อที่บ่อปลา เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง และเกษตรกรผู้ทำฟาร์มแบบผสมผสานจะ เลี้ยงไก่และปลาในจำนวนที่เป็นสัดส่วนกับขนาดเนื้อที่บ่อปลา ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึง ได้จัดแบ่งขนาดของฟาร์มออกเป็น 3 ขนาด ดังนี้
 - 1.1 ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดเนื้อที่บ่อตั้งแต่ 6 ไร่ จนถึง 10 ไร่ และมีการเลี้ยงไก่ตั้งแต่ 6,000-10,000 ตัว ในแต่ละรุ่น
 - 1.2 ฟาร์มขนาดกลาง ขนาดเนื้อที่บ่อมากกว่า 10ไร่ จนถึง 20 ไร่ และมีการเลี้ยงไก่มากกว่า 10,000-15,000 ตัว ในแต่ละรุ่น
 - 1.3 ฟาร์มขนาดใหญ่ ขนาดเนื้อที่บ่อมากกว่า 20 ไร่ ขึ้นไป และมีการเลี้ยงไก่มากกว่า 15,000 ตัวขึ้นไป ในแต่ละรุ่น
2. จำนวนฟาร์มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ได้ทำการ เก็บข้อมูลจากฟาร์มตัวอย่างทั้งหมด 42 ฟาร์ม โดยแบ่งตามขนาดฟาร์มดังนี้
 - 2.1 ฟาร์มขนาดเล็ก จำนวน 14 ฟาร์ม ซึ่งแบ่ง เป็นฟาร์มที่มีระยะเวลาการผลิต 10 เดือน และ 12 เดือน อย่างละ 7 ฟาร์ม
 - 2.2 ฟาร์มขนาดกลาง จำนวน 14 ฟาร์ม ซึ่งแบ่ง เป็นฟาร์มที่มีระยะเวลาการผลิต 10 เดือน และ 12 เดือน อย่างละ 7 ฟาร์ม
 - 2.3 ฟาร์มขนาดใหญ่ จำนวน 14 ฟาร์ม ซึ่งแบ่ง เป็นฟาร์มที่มีระยะเวลาการผลิต 10 เดือน และ 12 เดือน อย่างละ 7 ฟาร์ม

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการในห้องสมุดของสถาบันต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 ห้องสมุดคณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - 1.2 ห้องสมุดสถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติ กรมประมง

1.3 ท้องสมุดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์

2. สร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการ สอบถามบันทึก เก็บข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการศึกษา
3. ได้ใช้แบบสอบถามทำการสำรวจและสัมภาษณ์ เกษตรกรผู้ทำฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลา แบบผสมผสานด้วยตนเอง
4. สัมภาษณ์พนักงานประมงจังหวัด พนักงานประมงอำเภอ พนักงาน เกษตรจังหวัด และพนักงาน เกษตรอำเภอ ด้วยตนเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนของฟาร์ม เลี้ยงไก่และปลาแบบผสมผสาน และผลที่ได้รับดังกล่าวนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ เกษตรกรผู้ลงทุนและเจ้าหน้าที่ของรัฐดังนี้

1. เกษตรกรผู้ประกอบกิจการฟาร์มแบบผสมผสาน
 - 1.1 สามารถใช้ เป็นแนวทางในการพิจารณาตัดสินใจ โดยการพิจารณาจาก ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนว่าจะคุ้มกับการลงทุนหรือไม่
 - 1.2 ใช้ เป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการลงทุน ในกิจการประเภทนี้
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - 2.1 เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ผลที่ได้จากการศึกษาประกอบการพิจารณา ส่งเสริมเพิ่มผลผลิต และปรับปรุงแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ของเกษตรกร
 - 2.2 เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาไปใช้ เป็นแนวทาง ในการกำหนดนโยบาย และวางแผน เกี่ยวกับการพัฒนา เศรษฐกิจการผลิตทางการ เกษตรของชาติต่อไป